

leányt. Ez alkalomból jó isten tudja, hány családi ebéden, estélyen stb. kellett részt vennem.

Különben örülök e dolognak, igen szeretem a „jeges”-eket. [...]

Levelemhez mellékelve, küldök pár Bourget¹¹ verset, tudom, érdekelni fognak. – –

Ápril – máj. – június – 90 nap telik el, míg Szenttornyára¹² jössz. Addig hiányozni fog hűséged tekinteted, hangod, művészeted, meleg, páratlan szíved...

Hány keserű percet kell addig az élet papírkosarába temetnem?

Szeretteid is hiányoznak nékem. Nagyon nagy a lárma a nagyvilágban, fagyasztó a csend, ha egyedül vagyok – egyik felét a másikkal, egyik sem vigasztal a másikért.

Ez a mai hangulat – írni sem tudok egy idő óta.

Várok!

Az Isten áldjon

Zsiga

Szombat.

Justh Zsigmond – Aggházy Károlynak

Budapest, 1889. március 4.

És így vége van ennek is – – csend körültem, az est leszállt, nyugszik mindenki, a mások éji nyugalma beállt.

Virraszt a pislogó lámpás – – pislog, míg elalszik. Előttem az arcképed; nem néz a szemembe, nem hallgat meg, de azért hozzá írok:

„Köszönöm, hogy szeretsz, az Isten áldjon meg minden csepp érzésedért, amelyet rám pazarolsz, légy boldog – vagy légy olyan, hogy mindig az legyél, ami vagy – velem szemben, hogy így szembenézhesünk ma, holnap – mindig, őszintén, úgy, mint eddig; hogy szemcinkén keresztül az egy-

¹¹ Paul Charles Joseph Bourget (1852–1935), francia író, kritikus. A modern pszichológiai regény egyik első alkotója. Justh Zsigmond ismerte, többször találkoztak Párizsban. Művészetét Justh nagyra tartotta, naplójában lejegyzett vélekedése szerint: „Legjobban az bizonyít Bourget tehetsége mellett [...], hogy csak bámulói és ellenségei vannak. Közönyösen alig hallani róla beszélni.” Több versét is lefordította magyarra.

¹² Justh birtoka Orosháza közelében.

más lelke mélyébe lássunk; hogy kezét adva a szívünk melege sugározzék ki a kézszorításunkból.

Idealisták vagyunk mind a ketten, szeressük egymást nagyon, és ha egyszer eljő az az idő, hogy erre is rászorulok: szeress eléggé arra, hogy megbocsásd nekem azt, hogy csak ember – bűnös, hibás, de szerencsétlen ember vagyok. Én értelek ma, és mindig meg foglak érteni. Szeretlek ma, és mindig jobban foglak szeretni.”

Ezt mondom én ennek a papírlapnak, amely csak úgy hasonlít hozzád, mint az, amit leírok ahhoz, amit érzek irántad. A berlini napokat sohasem felejttem el. Éltem nyugodtan, álmodtam – felejtettem, és emlékeket szívtam magamba.

Aztán felmelegedtem szívednél. Te szeretted szubtilisan, intelligensen, igen művész módjára, úgy ahogy én mindig szeretve lenni kívántam –, látod *én* mondom el ezt *neked*, minden hamis szégyenérzet félrevezetésével, nehogy a magam érzésvilágát kelljen boncolnom. Ehhez nem nyúlok – ebben a percben nagyon fájna.

Itt – de erről ma még nem. Nem írok Pestről, még csak a berlini napokról akarok megemlékezni, azokkal van tele a szívem, a lelkem. Az Isten áldjon ezért.

Ide mellékelve küldöm madame Jameson de Portal¹³ levelét, tehát – de olvasd el az egészet, s aztán küldd vissza.

Ezeket a teákat Párizs legkiválóbb, legmíveltebb és legirányadóbb műkedvelői vannak jelen. Princesse de Brancovan és madame Jameson játsszák a darabjaidat – ehhez nem kell kommentár.

Donc, jövőre Párizsba jössz.

Muszáj!

De előbb Szenttornyára. Muszáj! [...]

Felnézek – csendes minden, csak a lámpa serceg, a vigasztalan éjszaka reám feküdt egész csendjével, hozza az álmodást az ébren álmodónak, de a nyugalmat nem –

Károly! mindenért köszönet

Zsiga

*(Justh Zsigmond naplója és levelei. Kiad. Kozocsa Sándor.
Budapest, 1977. 482–484., 485–486., 488–489.)*

¹³ Jameson de Portal Szalonja Párizs-szerte híres volt.